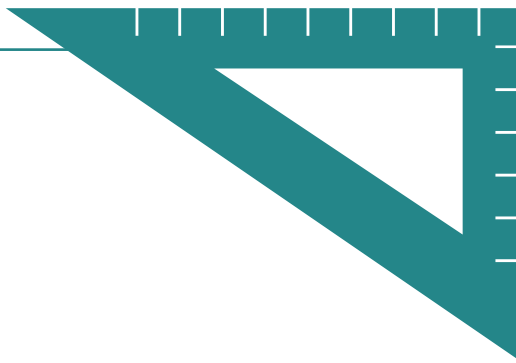

Władysław i Janina Czarneccy

Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich!
materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

A2/B1

Seria „Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich!” powstała w ramach projektu „Witaj w Poznaniu”

Tytuł: Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich! – materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

Copyright: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, 2022

Teksty i koncepcja merytoryczna: Julia Karczewska

Projekt graficzny i ilustracje: Lucyna Kaczmarkiewicz

Produkcja: Anna Mieszala

ISBN 978-83-62415-60-1 (całość)

ISBN 978-83-62415-68-7 (cz.3)

Wydawca: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, ul. Gdańska 2, 61-123 Poznań
www.pcd.poznan.pl

Realizator:

Partner:

Patroni:

ODN
Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli
w Poznaniu

POZnań*

Władysław i Janina

CZARNECCY

Władysław

data urodzenia:
11 czerwca 1895 r.

data śmierci:
18 lutego 1983 r.

Janina zd. Wiśniowska

data urodzenia:
16 grudnia 1898 r.

data śmierci:
31 października 1974 r.

ZADANIE 1

Przeczytaj tekst.

- 1 Władysław i Janina Czarneccy byli architektami. Oboje ukończyli politechnikę we Lwowie. Do Poznania przenieśli się w 1925 r., gdy Władysław zaczął pracę jako architekt miejski. Jego bardzo interesowało planowanie rozwoju architektonicznego miast. Ją fascynowało projektowanie wygodnych wnętrz i realizacja w praktyce nowoczesnych trendów architektonicznych. Często pracowali razem. Ich pierwszą wspólną pracą było zaprojektowanie własnego domu. Ponieważ Janina uzyskała uprawnienia zawodowe dopiero po I wojnie światowej, pod wieloma z ich wspólnych projektów podpisać mógł się tylko Czarnecki.
- 2 W 1939 r. Władysław wstąpił do Armii Poznań. Od 1944 r. przebywał w Szkocji. Potem zamieszkał w Londynie. Otrzymał zadanie opracowania planów odbudowy Warszawy. Był pierwszym Polakiem, któremu zaproponowano członkostwo w prestiżowym Royal Institute of British Architects. Wrócił jednak do Poznania. Tu zaplanował odbudowę katedry. Prowadził też wykłady dla studentów. Czarnecki jest też autorem sześciotomowego podręcznika pt. „Planowanie miast i osiedli”. Janina w czasie wojny mieszkała w Warszawie, potem we wsi Burzyn. Zajmowała się tajnym nauczaniem. W 1944 r. została uwięziona przez gestapo. Rok później, wraz z trzema synami, wróciła do Poznania. Do powrotu Władysława to ona utrzymywała rodzinę. Projektowała m.in. budynki służby zdrowia.
- 3 Czarnecki w swojej pracy wykorzystał zupełnie nowy sposób projektowania budynków miejskich. Nazywano go „stylem pudełkowym”. Bryły budynków były nowoczesne, skromne, nie miały ozdób. Projektant nie stosował w nich symetrii. Układ domu zależał od kierunku padania światła słonecznego (wille przy ul. Ostroroga). Część jego projektów powstała w stylu tradycyjalistycznym, np. budynek Magnolii przy ul. Głogowskiej. W stylu modernistycznym (nowoczesnym) powstał m.in. Dom Żołnierza. Po wojnie zaprojektował Collegium Martineum. Dziś znajduje się tam Centrum Szyfrów Enigma.

- 4** Władysław projektował nie tylko budynki, ale także tereny zielone. Swoje rodzinne miasto wspominał tak: *Lwów w moich wspomnieniach to nie tylko miasto wesołe i rozśpiewane, ale także zielone. Drzewa sadzono tam wszędzie, gdzie tylko był jakiś skrawek nieużytków albo miejsce odpowiednie. Drzewa kochano i dbano o nie. Nie wycinano ich bezmyślnie.* W 1936 r. podróżował po szwajcarskich, niemieckich, belgijskich i holenderskich miastach. Pytał mieszkańców o ich opinie. Szukał tam inspiracji dla koncepcji rozwoju Poznania. W Berlinie nauczył się, że w tereny zielone powinny być nie tylko na peryferiach, ale także w centrum.
- 5** Architekt chciał dać poznaniakom możliwość łatwego dostępu do terenów rekreacyjnych. Planował je zgodnie z ideą „więcej zieleni w mieście”. W środku miasta zaprojektował parki, dalej od centrum – tereny leśne. Był to pierwszy taki projekt w Polsce. Koncepcja terenów zielonych w Poznaniu jest uznawana wśród specjalistów na całym świecie za wzorcową. Dzięki temu pomysłowi mamy dziś w mieście świeże powietrze, a ogromny park Cytadela dodatkowo chroni centrum Poznania od wiatru. Tereny zielone są również domem dla wielu zwierząt, które bez nich nie mogłyby mieszkać w mieście. Tzw. „normy poznańskie” to opracowane przez Czarneckiego wskazówki, ile zieleni trzeba zaprojektować na jednego mieszkańca miasta. Architekt określił je tak: 15 m² – parki publiczne, łąki zabawowe i lasy, 1 m² – promenady spacerowe, 4 m² – place sportowe i place zabaw, 6 m² – ogródki działkowe, 4 m² – cmentarze. Razem więc na jednego mieszkańca należy zaprojektować 20 m² zieleni.
- 6** W 1950 r. para architektów zajmowała się odbudową Biblioteki Raczyńskich. Czarnecka była autorką całej koncepcji. To dzięki niej bibliotekę odbudowano w historycznym kształcie. Jej mąż pracował nad projektami wnętrz.
- 7** Dziś na os. Przyjaźni znajduje się Park im. Władysława Czarneckiego. Od 1984 r. poznański oddział Stowarzyszenia Architektów Polskich organizuje konkurs imienia prof. Władysława Czarneckiego. Nagrodę otrzymują studenci architektury, którzy napisali najlepsze prace semestralne z zakresu architektury, urbanistyki oraz projektowania wnętrz.

ZADANIE 2

Zaznacz poprawną odpowiedź. Informacji szukaj w tekście z Zadania 1.

Władysław i Janina Czarnecky poznali się:

- a. w Poznaniu
- b. w Warszawie
- c. we Lwowie
- d. w Londynie

W czasie II Wojny Światowej Janina Czarnecka:

- a. towarzyszyła mężowi
- b. utrzymywała rodzinę
- c. studiowała
- d. wyjechała za granicę

Władysław Czarnecki projektował budynki:

- a. tylko w stylu nowoczesnym
- b. tylko w stylu tradycyjnym
- c. małe jak pudełka
- d. w różnych stylach

W Berlinie Władysław Czarnecki nauczył się, że:

- a. tereny zielone powinny być także w centrum miasta
- b. budynki muszą być zielone
- c. tylko na peryferiach można sadzić drzewa
- d. drzewa trzeba wycinać

Władysław Czarnecki szukał inspiracji podczas podróży po Europie:

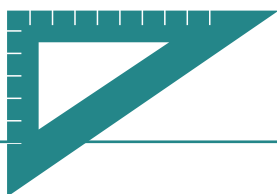
- a. wschodniej
- b. zachodniej
- c. południowej
- d. północnej

Według koncepcji Władysława Czarneckiego w centrum miasta powinny znajdować się:

- a. lasy
- b. parki
- c. lasy i parki
- d. żadna z odpowiedzi nie jest poprawna

Tzw. „normy poznańskie” są wyrażone w:

- a. metrach sześciennych/mieszkańca
- b. metrach/mieszkańca
- c. metrach kwadratowych/mieszkańca
- d. kilometrach/mieszkańca

ZADANIE 3

 Posłuchaj nagrania i uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

~~schodów~~ schody szersze niepełnosprawnościami latarnie wieku koncepcja
symbolem pomysł imitacja schodową rowerów windy remontu skarpie

Od niedawna poznaniacy i poznanianki mogą znowu korzystać z kultowych **schodów** na ul. Jana Spychalskiego. Łączą one Dolną i Górną Wildę. Są zbudowane na _____. Zaprojektował je latach 30-tych XX _____ Władysław Czarnecki. Dziś są _____ Wildy. W swoich wspomnieniach architekt nazywał je „ulicą _____”. Niestety, jego _____ nie została zrealizowana w całości. Architekt chciał, by były one dużo _____, monumentalne. W jego projekcie pojawił się _____, by spływała po nich woda.

Te dzisiejsze to _____, bo oryginalne _____ nie nadawały się do _____. Trzeba je było zbudować od nowa. Są wykonane z granitowych płyt. Po obu stronach znajdują się szyny do wprowadzania _____. Zamontowano na nich monitoring i stylowe _____. W przyszłości planowane jest umieszczenie tam _____, która ułatwi poruszanie się np. osobom z _____.

ZADANIE 4

Liczebnik **oboje**, **obydwoje** to liczebnik zbiorowy. Używamy go do określenia pary osób różnej płci lub pary dzieci. Do określenia pary mężczyzn użyjemy liczebnika **obaj**. Do określenia pary kobiet użyjemy liczebnika **obie**. Uzupełnij luki.

Władysław i Janina Czarneckcy byli architektami. **Oboje** ukończyli politechnikę we Lwowie.

_____ rodzice nie zgodzili się na mój wyjazd.

_____ bracia są starsi ode mnie.

_____ siostry są młodsze ode mnie.

ZADANIE 5

Wpisz formę liczby mnogiej. Nazwiska użyte w liczbie mnogiej oznaczają najczęściej małżeństwo.

Nazwiska męskie zakończone w liczbie pojedynczej na:

- a. spółgłoskę lub samogłoskę a, e, o dostają końcówkę -owie
- b. -ski, -cki, -dzki - w liczbie mnogiej dostają końcówkę -scy, -ccy, -dzcy

Władysław Czarnecki i Jadwiga Czarnecka - *Czarneccy*

Edward Raczyński i Konstancja Raczyńska - _____

Cyryl Ratajski i Stanisława Ratajska - _____

Antoni Woykowski i Julia Woykowska - _____

Stanisław Barańczak i Anna Barańczak - _____

Kazimierz Nowak i Maria Nowak - _____

ZADANIE 6

Kto pracuje przy budowie domu? Zapisz zdania z formą liczby mnogiej.
Gdy rzeczownik w liczbie pojedynczej kończy się na:

- b, d, f, ch, ł, m, n, p, st, w, z - w liczbie mnogiej końcówka -i
Uwaga: t:ci, d:dzi, ch:si, sta:ści
- k, g, r, c - w liczbie mnogiej końcówka -y
Uwaga: k:cy, g:dzy, r:rzy, ec:cy, ca:cy
- sz, cz, dz, dż, ż, rz, ś, ć, dź, ź, ń, l, j - w liczbie mnogiej końcówka -e
Uwaga: anin:anie

Architekt projektuje dom. *Architekci projektują dom.*

Operator koparki kopie dół. _____

Dekarz buduje konstrukcję dachu. _____

Instalator montuje rury do wody i kanalizacji. _____

Elektryk rozprowadza kable. _____

Tynkarz tynkuje ściany i sufity, a malarz je maluje. _____

ZADANIE 7

Każdy budynek powstaje w kilku etapach. Uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

~~najpierw~~ kolejny następnie przedostatnim potem następnej koniec

Najpierw architekt projektuje budynek i umieszcza go na planie działki. Wszystkie prace budowlane są prowadzone według tego projektu. _____ kopie się dół, w którym będą fundamenty. _____ murarz muruje ściany. _____ etap to praca dekarzy – oni budują konstrukcję dachu. W _____ kolejności wstawia się okna i drzwi. W _____ etapie montuje się instalację elektryczną i wodną. Na _____ tynkuje się i maluje ściany, na podłodze kładzie się płytki i panele.

ZADANIE 8

Ponumeruj nazwy kondygnacji. Zacznij od tej, która jest położona najniżej.

parter _____
piwnica _____
ostatnie piętro _____
poddasze / strych _____
pierwsze piętro _____
drugie piętro _____

Uzupełnij zdania. Uważaj na gramatykę.

W _____ stoją słoiki z dżemami i kompotami.
Na _____ wiszą skrzynki na listy.
Mieszkam na _____, więc mam panoramiczny widok na miasto.
Na _____ leżą ubrania, które są już dla mnie za małe.

ZADANIE 9

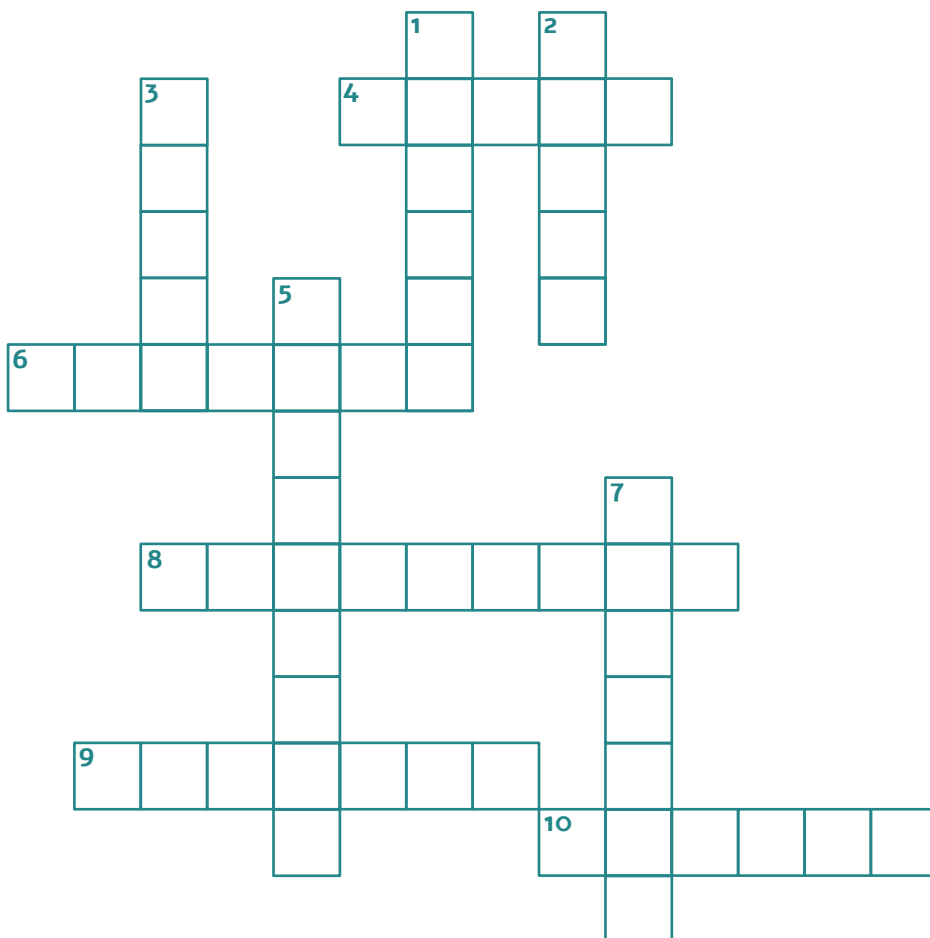
Jakie znasz rodzaje budynków? Rozwiąż krzyżówkę.

Poziomo:

- 4. np. Luwr
- 6. ... chmur – bardzo wysoki budynek
- 8. wysoki budynek z mieszkaniami, stoi na osiedlu
- 9. budynek, w którym modlą się chrześcijanie
- 10. świątynia muzułmanów

Pionowo:

- 1. miejsce pracy władz miasta
- 2. budowla obronna
- 3. budynek jednorodzinny z ogrodem
- 5. stary budynek mieszkalny w mieście
- 7. świątynia prawosławna lub grekokatolicka

ZADANIE 10

Czy wiesz, gdzie znajdują się te budynki? Uzupełnij zdania. Uważaj na gramatykę.

~~Dubaj~~ Barcelona Ateny Londyn Malbork Szymbark Rzym Paryż
Warszawa Kraków Berlin Waszyngton

Najwyższy budynek na świecie – Burdż Chalifa – znajduje się w **Dubaju**.

W _____ znajduje się największy na świecie zamek.

Pałac Kultury to najwyższy budynek w Polsce. Znajduje się w _____.

W _____ stoi niezwykły dom. Jest on odwrócony do góry nogami – stoi na dachu.

Słynna wieża zegarowa w _____ nazywa się Big Ben.

Biały Dom znajduje się w _____ i jest siedzibą prezydenta Stanów Zjednoczonych.
 Wawel był siedzibą polskich królów. Znajduje się w _____.
 Antoni Gaudi był architektem. Zaprojektowane przez niego budynki zdobią ulice _____.
 Zdjęcie wieży Eiffła pojawia się często na pocztówkach z _____.
 Brama Brandenburska jest symbolem _____.
 Kiedy będziesz w _____, musisz koniecznie zobaczyć Koloseum.
 Świątynia ku czci Ateny – Partenon – została zbudowana w _____.

ZADANIE 11

W historii architektury ludzie opracowali różne style. Dopisz informacje.

nazwa stylu	wiek	cechy	przykład budynku
klasycyzm			
bizantyjski			
romański (romanizm)			
gotycki (gotyk)			
renesansowy			
rokoko			
klasycystyczny (klasycyzm)			
neogotycki (neogotyk)			
secesyjny (secesja)			
eklektyczny (eklektyzm)			
modernistyczny (modernizm)			

ZADANIE 12

Oto najbardziej charakterystyczne poznańskie budynki.
Obejrzyj je w internecie. Połącz nazwę z opisem i adresem.

1.	Brama Poznania		Dziś to centrum handlowe.		ul. Święty Marcin 80/82
2.	Stary Browar		Z jego wieży słychać hejnał.		Ostrów Tumski 17
3.	Zamek Cesarski		Z okna tego budynku przemawiał Ignacy Paderewski.		ul. Paderewskiego 8/ Al. Marcinkowskiego 10
4.	Ratusz		Kompleks pięciu 12-piętrowych budynków.		Stary Rynek 1
5.	Katedra Poznańska		Budynek powstał dla ostatniego cesarza niemieckiego.	1.	ul. Gdańska 2
6.	Hotel Bazar		Kiedyś w tym miejscu stało kino.		ul. św. Marcin 40-72
7.	Okrągłak	1.	Tu poznasz historię początków państwa polskiego.		ul. Roosevelta 22
8.	Teatr Wielki im. Stanisława Moniuszki		Kiedyś był to dom towarowy. Ma nietypowy kształt walca.		ul. Fredry 9
9.	Bałtyk		Jeden z najstarszych polskich kościołów.		ul. Mielżyńskiego 14
10.	Alfa		Poznańska opera.		ul. Półwiejska 42

ZADANIE 13

Wspólna przestrzeń musi być dostępna dla wszystkich, także dla osób z niepełnosprawnościami. Oto przykłady specjalnych rozwiązań, które pomagają im korzystać z różnych usług i miejsc.

Przejścia dla pieszych z obniżonymi krawężnikami, podjazd do budynku, winda – udogodnienia dla osób z dysfunkcją ruchu.

Specjalne płyty z białymi liniami przed przejściem dla pieszych, plany tyflograficzne, tabliczki drukowane alfabetem Braille’a, sygnały dźwiękowe na przejściu dla pieszych – udogodnienia dla osób z dysfunkcją wzroku.

Wsparcie tłumacza języka migowego – udogodnienie dla osób z dysfunkcją słuchu.

Na ulicach i parkingach znajdują się miejsca parkingowe, z których mogą korzystać tylko osoby z niepełnosprawnościami.

W miejscach, gdzie znajdują się publiczne toalety, są specjalne kabiny dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Zwykle są one szersze i są w nich zamontowane specjalne uchwyty.

W niektórych sklepach wprowadzane są tzw. ciche godziny. W tym czasie wyłączana jest muzyka i komunikaty. Jest to udogodnienie dla osób w spektrum autyzmu.

ZADANIE 14

Dla Władysława Czarneckiego bardzo ważne były tereny zielone. Poszukaj na mapie Poznania tych miejsc: Cytadela, Park Sołacki, Ogród Botaniczny, Park Fryderyka Chopina, Park Jana Kasprówicza, Park Szelągowski, Park Thomasa Wilsona, Stare Zoo, Lasek Marceliński, Jezioro Maltańskie. Odpowiedz na pytania.

Do którego z tych miejsc jest najbliżej z twojej szkoły?

Do którego z tych miejsc jest najbliżej z twojego domu?

W których miejscach już byłeś/byłaś?

ZADANIE 15

Czy wiesz, gdzie mieszkają zwierzęta? Uzupełnij zdania wyrazami z ramki. Uważaj na gramatykę.

~~kurnik~~ dziupla ul nora gniazdo gawra obora chlew
stajnia budka

Rano w **kurniku** można znaleźć świeże jajka.
Krowy wyszły z _____ na łąkę.
Ludzie budują _____ dla ptaków.
Wiewiórka mieszka w _____.
Wczoraj w _____ zamieszkała nowa świnka.
W ogrodzie stoją kolorowe _____ – to domy pszczół.
Niedźwiedź zimą śpi w _____.
Małe liski weszły do swojej _____.
Na dachu bocian uwił _____ – to dobra wróżba.
W _____ mamy sześć koni.

Bibliografia [dostęp online: 15.12.21]:

- Bielicka M., *Schody na Górna Wildę już prawie jak nowe*, „Gazeta Wyborcza” 11.05.2020, <https://tiny.pl/9nf3s>
- Czarnecki W., *Wspomnienia architekta*, t. 1-3, wybór i opracowanie H. Grzeszczuk-Brendel, Poznań 2008
- Czarnecki W., *To był także mój Poznań*, wybór i opracowanie J. Dembski, Poznań 1987
- Kolbuszewska D., *Rozmowa o poznańskim architekcie Władysławie Czarneckim*, „Gazeta Wyborcza” 29.05.2003, <https://tiny.pl/9nf33>
- Łukaszewski J., *Poznań dobrze zaprojektowany. Co nam zostało po Władysławie Czarneckim?*, „Gazeta Wyborcza” 3.04.2017, <https://tiny.pl/9n5hg>
- Nosal B., *Słynne schody zostały odtworzone niemal w formie z lat 30. Ikona Wildy powróciła*, „Gazeta Wyborcza” 22.07.2020, <https://tiny.pl/9n5hw>
- Pasławska M., *Słynny architekt podpisywał swoim nazwiskiem projekty żony? Ona pozostała nieznana*, „Gazeta Wyborcza” 22.11.2019, <https://tiny.pl/9n5hn>
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, <https://tiny.pl/9n5qm>
- redPor *Władysław Czarnecki*, „Gazeta Wyborcza” 29.05.2003, <https://tiny.pl/9n5h6>
- redPor *Niepublikowane fragmenty wspomnień Władysława Czarneckiego*, „Gazeta Wyborcza” 29.05.2003, <https://tiny.pl/9n5hz>